

IDENTIFICATION : RTLM 0114 15/04/94
DUREE : 60 MIN.
QUALITE : MOYENNE
TRANSMISSION : RTLM
DATE DE TRANSCRIPTION : 29/03/2000
NOM DU TRANSCRIPTEUR : ICYITEGETSE Drocella
NOM DU FICHIER : 0114.wpd
DICTAPHONE : SANYO : BO - 760/19
Modèle : TRC-8080

CONTENU DE LA CASSETTE N° 0114.

- FACE A :** * Conversation téléphonique entre **GAHIGI Gaspard**, journaliste de RTL et **SHYIRAMBERE BARAHINYURA**. La conversation portait sur les négociations d'Arusha. Les suggestions de Barahinyura au gouvernement et à la population hutue. GAHIGI parle aussi sur la situation des combats et sur la présence des militaires blancs qui combattent aux côtés du FPR.
- FACE B :** * Interview de **SALONGO Janvier**, militaire du FPR capturé sur le champ de bataille et interviewé par deux orateurs non identifiés. L'interview se basait sur l'organisation des attaques du FPR, ses objectifs principaux et sur sa façon d' enrôler ses soldats.

- Orateur **SHYIRAMBERE BARAHINYURA:**

... njira mu kigo cya KAJEGUHAKWA nta wuzikozeho... (inaudible);

- Orateur **Gaspard GAHIGI, rédacteur en chef de la RTL:**

Hum.

- ... (inaudible);

- Hum.

- Abahutu ubwo ngubwo batangira ku... (interruption). Ntiturebe ngo... (inaudible) **KAYIBANDA** na ba **BICAMUMPAKA** na ba **GITERA** baraba... bari barabishoboye,...

- Yee.

- ubu hose mu mujiyi wa Gi...tare twese ngo... ngo... ntabwo dukwiye kugira ubwoba kugira isoni zo kuvuga ko turi Abahutu. Njye ni yo mesaje nshaka guha abantu bari mu Rwanda, kuko hari ikintu cyitwa... kimeze nka... nka mo... nka mode cyateye ubu ngubu muri... muri iki gihe bavuga ko... umuntu yavugaga ko ati "Umuhutu, Umututsi", undi ati... bati "uriya ni umu extrémiste". Ibyo kandi ni Abatutsi babidushyizemo.

- Hum.

- Et pourtant bo bagenda ba... bamamaza ko ari Abatutsi.

- Hum.

- Bagenda bamamaza ko ari n'abana b'ibwami n'ibiki byose. Dore ejobundi bamaze iminsi bantuka ngo... ngo "noneho" ngo "imfura ziragiye". Tu vois?

- Hum.

- Noneho babaye imfura!

- Hum.

- Donc, ibyo ngibyo nitubimenya, je pense que d'ailleurs ku... je peux revenir maintenant kuri za négociations z'Arusha, ...

- Hum.

- yiba hari ikintu kugira ngo intambara irangire, ubu ngubu abasirikari barimo bararwana, urumva?

- Hum.

- Aho bigeze aha ngaha mon cher ami byagombye gu...on doit tout recommencer à zéro.

Icyamba: Il faut d'abord faire l'analyse, étudier, analyser sérieusement la composition des Inkotanyi.

- Hum.

- Tuzi ko ari Inyenzi, tuzi ko ari aba... Abatutsi d'abord.

K0164684

- Hum.

- Si byo? Pour dire wenda ko ari abantu d'origine... de souche rwandaise. Ariko se ni Abanyarwanda pour autant? Abantu tuzi ko nka ba KAGAME sont des officiers de l'armée ugandaise n'abandi ba officiers bese barimo mu Nyenzi. Si byo?

- Hum.

- Abo bantu même kuva aho intambara yatangiriye en 1990 abenshi muri bo bagiye ba... baturuva des stages, s'il te plaît, des stages militaires muri Etats-unis. Bagiye ari ba officiers de l'Uganda. Mais a... a... ari con... considérer comme membres de l'armée ugandaise. Baje kuba Abanyarwanda bate?

- Hum.

- Est-ce que base bishi... bashi... umuntu yashingiraho ni izihe anegosiya na bariya bantu? Ni Inyangarwanda, sont des ennemis du pays, bariya bantu, il n'est pas question de négocier avec eux!

- Hum.

- Pour moi c'est clair et net.

- Hum.

- Donc, ntabwo ari Abanyarwanda, sont des adversaires une raison pour laquelle d'ailleurs igihugu cyagombye kwalerita l'opinion internationale. ...(inaudible) l'opinion internationale, nibatabaze i... inshuti!

- Hum.

- Iriya Guverinoma yagiyeho ejobundi, ils ne font rien maintenant.

- Hum.

- Twebwe turagenda tukavugana n'abapolitisiye bakatubaza bati "écoutez, iriya Guverinoma yanyu ko nta kintu ...

- de valeur.

- bavuga ko yanahunze, alors."

- Hum.

- Bon, iyo... iyo bikubitiyeho rero ko nta cyo ishobora na yo, mais ça devient grave!

- Hum.

- Donc, bagombye kugira ikintu bakora! Njye icyo mbona les reco... mes recommandations ni uko bagombye kwiga ikibazo vraiment très sérieusement bi... kuko inti... ntuza... pour moi les négociations de... des accords d'Arusha n'existent pas.

- Hum. Ibyo bintu... ibyo bintu uvuze...

- Il faut les oublier, bon, s'il faut recommencer maintenant, il faut vérifier, il faut voir, faut-il négocier? Oui ou non? Kuko nka ririya tangazo rya... bariya Bakoloneli basohoye, ndibaza aho rishingiye. Ils veulent reprendre des négociations pourquoi? ... (inaudible) à quoi?

- Yee, ibyo bintu uvuze hari benshi koko babyibajije baravuga bati “mu masezerano y’Arusha ikintu bagombaga gutangiriraho cya nyacyo ni ukureba F.P.R icyo ari cyo noneho umuntu akanegosiya koko azi n’uwo anegosiya na we, ariko ibyo bintu barabyanze. Kugira ngo rero twihutishe iki kiganiro Bwana BARAHINYURA uzi ko ku...va Inkotanyi zubura imirwano Abanyarwanda koko bahagurukiye rimwe iby’ uturere, umutego Inkotanyi zari zateze ushibukana ubusa, ibyo kuvuga ngo bamwe ni Abakiga, abandi ni Abanyenduga ntibyakora, abantu bose bahagurukana Inyenzi baravuga bati “koko tugiye kubarwanya noneho”. Nagira ngo rero umbwire... akajambo wabwira abo bantu bahagurukiye rimwe kugira ngo bakomeze nyine iyo ntambara ibahanganishije n’Inyenzi.

- Yee, abo bantu bagombye kumenya ko hano uko turi hanze aha ngaha natwe, si nje njyenyine hari n’abandi Banyarwanda benshi, turakora uko dushoboye kugira ngo tubashyigikire kuko natwe dufite urugamba. Urugamba rwacu icyakora ntabwo ari mu masasu ni impapuro, ni amagambo. Ni ukujya hirya no hino, koko... nk’uku...ee... njya ntelefonu, nkabaza amakuru cyangwa se nkatanga nk’i... des informations, voilà. Ni rwo rugamba rwacu. Ubwo rero turashi... turashyigikiranye. Nibakomeze umurego bashyigikirane. Abanyarwanda bashyigikirane, Abahutu bashyigikirane, ab’Induga bashyigikire aba... abo mu Rukiga. Kuko byari... ni ko... ni ko na kera kose byari bimeze. Urumva.

- Hum.

- Abahutu kandi abaturage bose bashyigikire ingabo z’igihugu. Ingabo z’igihugu icyakora na zo zishyi... zishyigikire abaturage, ntizitume abantu bakomeza gupfa mu... mu muji wa Kigali comme ça! Barebe ukuntu babaha imbunda, babahe intwari, barwa... barwanye izo nyangarwanda bazirwanyirize hamwe.

- Hum.

- Aho kubwira abantu ngo niba... ngo nibashyireho za bariyeri, nta ntuzi, bafite umuhoro n’umupanga, ngo n’agahiri, ngo barajya kurwana n’abantu bafite za kalashnikovu! Mais ça ne va

pas! Donc nibabahe intwaro na bo birwaneho, bashobore kwi... kandi je suis sûr et certain ko hari abana benshi b'abahungu, b'abasore qui sont prêts yo kugira... yo ku... yo kurwana kandi icyo gihe muzareba ko bizagenda beaucoup plus vite et d'une façon beaucoup plus systéma... beaucoup plus sysmé... systématique et mieux.

- Hum.

- Iyo abantu ari... ari mieux organisés imbaraga ziryongera.

- Ni byo.

- Jye ni ko... ni ko mbibona.

- Hum.

- Ahasigaye njye icyo na... icyo nabwira Guverinoma y'u Rwanda ubu ngubu s'il vous plaît ni uko yahaguruka ikagira icyo ikora.

Icyamba mbere :

Kurega MUSEVENI muri Nations unies le plus vite possible.

- Sinzi icyo bakora ubu ngubu. Ils dorment. Qu'est-ce qu'ils font? Njye ndabaza umuntu... Umukoloneli witwa BAGOSORA, qu'est-ce qu'il fait mu byerekeya armement y'abaturage aho ngaho?

- Hum.

- Baracyategereje iki? Njye moi... njye nda... umuntu "niyaderesaho" ndamubaza nomément, BAGOSORA arakora iki? Ndabaza Ministre de... de... de la Défense, qu'est-ce que vous faites là. Ni... le Ministre des Affaires étrangères abantu baratwa... baratubaza, mais dusubize iki?

- Hum.

- Ba... bahagurutse bakagira ikintu bakora. Niba Guve... iyo Guverinoma ihari koko, niba Guverinoma ishobora gukora, mais faites, vous. Mugerageze... mutangire... mutangarize amahanga ibyo u Rwanda rurimo, mure... mu... mume... muzi ko MUSEVENI ari we wa... udutera, nimubivuge, nimujye muri Nations unies mubarege!

- Hum.

- Si... sinzi ikintu ... ikintu mutegereje. Donc, bagomba kudekalara, ku... gutanga za déclarations zigaragara kandi zigatangwa régulièrement et puis le plus vite possible.

- Hum.

- Sinzi impamvu batinya kurega Ububiligi kandi Ububiligi bwaraduteye ku mugaragaro, ari ibintu bigaragara. Inyenzi zirarwana zifatanyije n'Ababiligi. Navuze mu... tout à l'heure ibintu bya média, ...

- Hum.

- muri za radiyo, muri za televiziyo. Ibyo ni bande babikoze se? Si Ababiligi. Abo Babiligi ziriya za plans zose, ayo masasu ahantu yari ari mu ntuzza hariya kwa ba SHAMUKIGA, kwa ba SEBERA, urumva?

K0164689

- Hum.

- Hariya muri ntuzaza... muri Rwanda Foam, ubwo abantu baza ku... kwensitala, kwetabulisa ntuzaza... un hôpital de campagne mu mujyi hagati, rwagati, bige... byageze he? Bigenze bite?

Kuki... donc ikibazo nibazaga, kuki Ababiligi bohereje ngo soi-disant abasirikari babo magana inani pour des raisons d'ordre humanitaire bakabamanura, bakamanukana n'intwara za rutura, Abadage bazibonye twahuriye hano barambajije bati "ça, on ne comprend pas, ntabwo twiyumvisha ukuntu abantu bagiye gutwara abantu babo" bati "bagatwara izo ntwaro zimeze gutyo".

- Hum.

- Intwara rero ni zo, ubwa nyuma ziva mu ndege zikaza hariya mu... mu gushyigikira Inkotanyi!

- Hum.

- Donc, turarwana n'Ababiligi, turarwana n'u Bugande. Kuki Leta y'u Rwanda itagira ikintu ivuga? Est-ce que ibyo... donc, mumenye ko ikibazo twagize kugeza ubu ngubu ni uko HABYARIMANA yagiye aceceka ...

- Hum.

- ntagire ikintu avuga. Ntajye kurega yagombaga kurega. Murarebe icyo byamuviriyemo. Niba mudashaka rero kumara Abanyarwanda nimuhaguruke, agissez. Kwiyo kipa de l'opinion internationale, opinion internationale yiyokipa, mon cher ami, abantu installés.

- Hum.

- Murebe aba... Abarundi igihe bamariye Abahutu igihe batangiriye bica Abahutu bariya Batutsi. Opinion... Aba journaliste baranditse, barashakuje, bagize bate, hanyuma se byabujije Abarundi kubona ntuza... kubona imfashanyo kugeza ubu ngubu? Même après avoir tué le président NDADAYE watowe n'abaturage! Hanyuma se mwebwe mu... mu... mutegereje iki? Kuvuga ngo ni ukugira ngo abazungu babashime! Donc, nje ndabona ubu ngubu aho bigeze, ikibazo cyagombye gufatwa au sérieux, au sérieux, le plus sérieux possible, ntabwo ce... ce... ce n'est plus logique. Kugira ngo abasirikari bacu bakomeze gupfa comme ça, abandi bajunjamye hariya bacecetse, ce n'est pas sérieux, ...(inaudible).

- Ari... wowe turakumva nta kibazo. Yee.

- Iyo ndeba Abanyarwanda bapfa, iyo ndeba les images zinyura kuri televiziyo, ibyo ndeba u... ukuntu ndyama nta... nta sinzira nibaza niba murumuna wanjye yata... ya...ya... yabyutse, niba umuvandimwe wanjye, indi nshuti yanjye nshobora kuzamutelefona ejo nkamubona, nta... nta... ça... ça ne va pas! Abandi bicaye aho ngaho ngo ni Guverinoma, Guverinoma nyabaki, mais bougez!

- Hum.

- Nibabuje bafashe abasirikari, abasirikari ils se sont montrés vaillants, bararwana, ariko nta... ndabona nta kintu bafite inyuma! Il faut qu'ils travaillent quand même. Moi, c'est ce que nous... d'ailleurs ibyo mvuga si nje ubivuga gusa c'est la communauté rwandaise qui le dit ici à l'extérieur et tout serait...(inaudible). Bafite amakaramu bese barize bazi kwandika. Ibibazo byose badashoboye babwire abandi bantu babishoboye babikore! Donc, ibintu bavuga ni byo twatangiriraho twebwe kugira ngo tugire ikintu dukora.

- Iyo bagenjeje batyo nous ne pouvons rien faire. Iyo twadecalaye ko Ababiligi ari bo baduteye, na bo ntabwo bazabyemera kuko bemeza ko nta dekalariyo, nta document officiel igaragara!

- Ubwo BIKINDI ni we wavuze ati "mbwira abumva" mu ndirimbo dukunda guhitisha hano kuri RTLM. Ngira ngo ibyo SHYIRAMBERE BARAHINYURA abwiye Abanyarwanda bara... barabyumvise kandi b'inze zose ari abaturage ati "mufatanye n'ingabo kandi ingabo zibahe intwari zishoboye guhangana n'Inkotanyi" ati "kuko nta... muntu kuri banyeri ufite ikibando, ufite umupanga, ufite ubuhiri wahangana n'umuntu ufite kalachnikov". Ati "kandi ee... Guverinoma na yo nihaguruke, nihaguruke ihagarare bamenye umwanzi uwo ari we, bamenye ko ee...(inaudible).

Guverinoma ee... na yo nihaguruke igire icyo itangaza noneho Abanyarwanda bari hanze na bo bagire icyo baheraho kugira ngo bumvishe amahanga nyine iby'iyi ntambara, isura ryayo noneho koko babone aho bahera.

Nkagira ngo rero Bwana BARAHINYURA ngushimire, ngushimire ibitekerezo uvuze kandi si bwo bwa mbere ukunze kudutelefona ukatugezaho ibitekerezo byawe, nagira ngo rero nkurarike kuri RTLM aho uzajya ushakira hose ujye untelefona ube wambwira igitekerezo cyawe, murakoze cyane.

- Ok, namwe murakoze kandi mukomere ku muheto.

- Mukomere namwe.

(Indirimbo ya BIKINDI : Mbwira abumva).

- **Orateur Gaspard GAHIGI, rédacteur en chef de la RTLM:**

Iki gihe ni bwo abantu babaga bamaze kuryama cyangwa se abatinda bagiye kuryama ariko muri ibihe turimo bibi akaba ahubwo ari igihe cyo kuba maso. Nkaba nsaba cyane cyane abaturage baba abari mu gihugu kure aho imirwano ibera kuba maso. Abo mu mujyi na bo bakaba maso cyane cyane abanyagikondo, abo ku Kacyiru n'i Nyamirambo n'ahandi kuko umwanzi ahora asesera buri gihe.

Ubwo rero nkagira ngo mpumurize cyane cyane abanyagikondo, abantu bo ku Kacyiru n'ab'i Nyamirambo bavuga bati "twahanganye n'umwanzi ariko ingufu zacu ziranga zikaba nkeya". Bati "ubushake burahari, dufite ibibando, dufite amacumu, dufite imiheto" bati "ariko umwanzi we afite za kalachnikov" bati "rero ntabwo twangangana ngo tumushobore" bati "ahubwo nimuduhe intwaro" no mu kiganiro kimaze guhita mu mwanya mwumvise ko abantu bose babyemeza bati "kugira ngo duhangane n'umwanzi tugomba kugira ingufu nibura zinganga ariko ubundi umuntu aba yifuza ndetse n'izirutaho".

Ubwo rero nkagira ngo mbahumurize mbwira abanyagikondo cyane cyane biriwe badutelefona, abo ku Kacyiru, ab'i Nyamirambo kubera ibitero Inkotanyi zahagabye cyane cyane mu ijoro zikitwikira ijoro zikaza zikica abantu b'inzirakarengane bari kuri bariyeri bashi... bacunga umutekano wabo cyangwa se n'abantu ndetse bazihunze bakwikinga mu nzu abagore n'abana n'abasaza batari mu nzira nibura ngo bavuge ngo barazihunze zikabarohamo grenade. Ibyo bintu rero akaba ari ibintu bibabaje cyane cyane cyane ko Inkotanyi zitera zavugaga ko ngo "zije" ngo "guhorerera abaturage" ngo "b'inzirakarengane", ahubwo zigahitana ab'inzirakarengane.

Bakavuga rero bati "dukeneye abasirikari badutera inkunga", nkagira ngo nizeze abaturage b'i Gikondo, abo ku Kacyiru n'ab'i Nyamirambo ko abo basirikari bahari, ariko rero nyine nje ntabwo ndi umusirikari ariko ibya gisirikare ni ko bigenda ntabwo umusirikare yaza ngo akubwire ngo ndi aha kuko n'umwanzi yahamenya noneho ahubwo agahita amuhitana. Mumenye rero ko abasirikare bahari ahubwo mumenye ko umwanzi yagize amayeri mashyashya, ubu Inkotanyi ziraza zagera ahantu kugira ngo zishobore kwica abantu bari kuri bariyeri zikavuzza induru ziga... zikavuzza amafirimbini noneho abaturage bagahurura bagira ngo ni bene wabo zigahita zibamishamo urusasu.

Mwitonde rero abantu baza bavuzza amafirimbini, bavuzza induru mukagira ngo ni abo kuri bariyeri yo haruguru na ho ni Inkotanyi zigira ngo mwigaragaze aho muri zibarohemo urusasu. Ibyo bintu mubyitondere mumenye rero n'abasirikare ko bahari ahubwo mwebwe ubwo ni amasiri muzacana

n'abo basirikari, reka mpinire hano kuko ibyo stratégie byo kwirwanaho ya gisirikare aba ari ibanga nyinye ntabwo twarimena kuri radiyo.

Nkagira ngo rero mba...sabe mwese mukomere baba ab'i Gikondo, abo ku Kacyiru n'i Nyamirambo, baba mu yandi masegiteri yose y'umujyi mumenye ko ingabo zacu zihagaze neza kandi mukaba muziri inyuma namwe zikaba zibizihye n'abaturage bose b'u Rwanda bakaba barahagurukiye rimwe ibyo bintu twakunze kubivuga ko iyo abantu bahagurukiye rimwe nta muntu ushobora kubatsinda kabona n'iyi barwanisha ibibando. Uretse ko ibyo nyine by'ibibando na byo ni ibintu byigwa kugira ngo umwanzi atazavaho koko adutsinsura kandi ari twe twari tumufite.

Nkagira ngo rero mbere yo kugira ngo wenda ndekure iyi micro nyisubize Noheli mbibutse ko twa... kunze kubabwira ko tuzajya tubabwiza ukuri hano kuri iyi Radiyo yacu nk'uko babivuze kera ngo "ukuri guca mu ziko ntigushya" tuzagenda tubabwiza ukuri ku iyi ntambara noneho buri wese koko (arakoroye) yumve ko ukuri guhari yihitiremo kandi yumve ko nta buryarya, nta kindi.

Ku byabaye rero ejo ku rugamba duhereye mu Ruhengeri, ejo mu Ruhengeri bahabonye amabisi na blindés ahantu hitwa i Maya. I Maya hari hagati ya Nkumba na Kidaho bahabona rero bisi na blindé zanditseho N.R.A. N.R.A nyine ni amagambo ahinnye y'icyongereza avuga ingabo za Uganda. Bus na blindés zanditseho N.R.A. Izo bus na blindés rero ziba zizanywe n'iki za N.R.A mu gihugu cyacu? Ubwo ni ikimenyetso kigaragara cy'uko N.R.A, ingabo za Uganda n'u Buganda ubwazo kuko izo ngabo ari iz'igihugu ko rero koko u Bugande buri mu ntambara Inkotanyi zirwana. icyo ni ikimenyetso kigaragara iyo abantu bavuga bati "umuntu yarega u Bugande ntiyabura aho ahera icyo ni ikimenyetso kigaragara kuko ni byinshi n'izo... n'iyi blindé zagaragaye aho ngaho ahitwa i Maya ejo.

Ikindi... Cour d'Appel, mu... muri salle mu cyumba kinini cya Cour d'Appel yo mu Ruhengeri hari abantu magana abiri mirongo itandatu bari bahari badateye batari ku rugamba bari aho nyine bahunze Inkotanyi aho imirwano yabereye noneho hazamo umuntu w'icyitso cy'Inkotanyi kibanagamo

grenade uko ari magana abiri mirongo itandatu bose bitaba Imana. Ibyo bikaba rero bigaragaza ugubome bw'Inkotanyi, nyamara zo zikavuga ko zitera zishaka demokarasi, zishaka kurengera abantu b'inzirakarengane.

Fin de la face A.

FACE B.

- Orateur Gaspard GAHIGI, rédacteur en chef de la RTL:

... ko mu ntambara turimo kurwana na F.P.R-Inkotanyi. Iyo rero kajugujugu yo mu bwoko bwa Puma imara iki ubusanzwe? Kajugugu yo mu bwoko bwa Puma ubundi ishobora gutwara abantu... abasirikare cyangwa n'abandi bantu bageze kuri mirongo itatu. Ni ukuvuga rero ko ishobora kuzana ingabo ku rugamba cyangwa igatwara abakomeretse. Cyangwa se ndetse ikaba yazana intwara n'amasasu ku rugamba kuko ni kajugujugu wumva ifite imyanya myinshi, ko rero ishobora kuba izana ingabo cyangwa ikajyana abantu bakomeretse ku rugamba rwo muri F.P.R-Inkotanyi.

Ikindi nababwira ku rugamba cyagaragaye kandi wenda mu byo mvuga mwafata mukakigumana kuko gifite icyo kizavuga mu byo tuzasobanura nyuma kandi mu byo twakunze kuvuga ni uko mu mirwano yabereye ku ishuri rito ry'i Jali, ku rugamba bahabonye abazungu batandatu ingabo zacu ziza kwicamo babiri. Imirambo yayo... yabo... y'abo bazungu irahari n'uyu munsu abanyamakuru bari bagiye kuyisura hanyuma basanga hakiri imirwano ikomeye ariko ibyo ari byo byose a...bareba télévision turizera ko ingabo z'u Rwanda zizabereka imirambo y'abo bazungu bishwe n'ingabo zacu kikaba ari ikimenyetso kigaragara na none ko hari abazungu barwana ku ruhande rw'Inkotanyi. Ni ba nde? Simbavuze ubwo tuzabibona.

Ikindi ni uko... ubwo na none icyo gihe bica abo bazungu ni igitero ee... Inkotanyi zari zagabye ari saa munani, saa kumi n'imwe zirongera zigaba ikindi nuko Inzirabwoba zirabashya, ariko muri icyo gitero na none Inzirabwoba zongera zibonamo abazungu babiri. Ibyo rero akaba ari ikimenyetso gikomeza kugaragaza ko hari abazungu barwanira F.P.R-Inkotanyi, ni ba nde? Tuzabamenya.

Ikindi cyagaragaye ni uko ubundi nta musirikare urwana ufite inzara. Twaje rero kumenya ko ubu ngubu abo basirikare barwanira mu majyaruguru y'igihugu ibiryo byabo biva muri Uganda bikanyura mu Miyove bigahita i Kinihira bikagera i Mugambazi. Ibyo bintu rero ni ukubimenya, tukamenya ko

inzira ijyana ibiryo bigaburira izo Nkotanyi zirwana mu majyaruguru ko inzira yayo... yabyo ari iyo ko biva mu Buganda bikanyura mu Miyove bikanyura i Kinihira bikagera i Mugambazi. Ndetse bigakomeza bikagera i Rutongo.

Hanyuma... mu byerekeye ibyabaye i Kigali ndumva twabivuze bihagije, twavuze ko mu gitondo twa... nababwiye ko ubwanjye nigereye i Gikondo ahantu bita ku rya gatanu nkasanga abantu bishwe n'Inkotanyi benshi, ntabwo twashoboye kubabarura sintinyuka kuvuga umubare kuko ntashoboye kubabarura ariko nabonye ari benshi, ibyo ari byo byose ntabwo bari muni y'abantu makumyabiri na batanu. Ibyo ari byo byose n'ubwo ntabaze ndumva batari muni y'abantu makumyabiri na batu, ntabwo natanga umubare ariko ibyo ari byo byose ntibari muni ya makumyabiri na batanu.

Abo bantu rero ikintu gitangaje ni uko hari abagore, abana n'abasaza bari bahunze Inkotanyi muni y'umusizi wa Rebero l'Horizon noneho abantu b'abagiraneza babona ko abo basaza, abana n'abakecuru badakwiye kwicwa n'imbeho noneho bafungura akabari ku ngufu katari kagikora ahantu bita kuri feu rouge, noneho bashyiramo abo basaza, abana n'abakecuru kugira ngo bugame ibijojoba byari bihari kandi birinde n'imbeho ya ninjoro. Ariko Inkotanyi ziyise intabikangwa, zitagira euh...sinavuga umutima, kuko kugira ngo urebe abantu nk'abo, abagore, abana n'abasaza bari mu nzu imbeho kugira ngo itabahitana uze ubarohemo grenade ni igitangaza. Kandi kenshi sinzi niba abo bantu bemera n'Imana yanabihanira, si... siniriwe mbivuga cyane kuko bibabaje! I Gikondo rero aho ngaho muri icyo bar yo kuri feu rouge Inkotanyi zaje zisanga abo bana, abagore n'abasaza zibarohamo grenade bari mu nzu bose barashira. Zishe n'abandi bari ku marondo zibarasa ariko zaje no kwirasira ubwazo Inkotanyi agatumbi kari ahagana ku isoko bakabonye.

Ngibyo rero ibyo nagira ngo mbabwire nshuti mwumva RTLM, ariko... uretse ibyo byo ku rugamba twaje kumenya ko Patrick MAZIMPAKA, Vice-président wa mbere wa F.P.R-Inkotanyi yari mu Bugande ejo noneho akaba yaraganiye n'Ambasaderi w'igihugu cya Tanzaniya uri mu Bugande akamubwira ko ubu ngubu Inkotanyi ziteguye gushyiraho Guverinoma noneho zikayishyiraho zimaze gufata ubutegetsi hano i Kigali ariko ngo zikaba zishaka kuzashyiraho n'amashyaka... kuzayishyiramo

n'amashyaka ari muri Guverinoma. Nkagira ngo mbabwire ko ibyo bintu ari igitangaza muri politike ntabwo waza warasinye amasezerano y'Arusha y'amahoro, ayo masezerano avuga ko nta muntu uzakoresha imbaraga, intwari kugira ngo afate ubutegetsi noneho nubufata ku ngufu uvuge ngo urashaka gushyiramo amashyaka mwagiranye amasezerano kandi ayo masezerano avuga ko nta wuzakoresha ingufu. N'ayo mashyaka ndumva atajya muri iyo Guverinoma ahubwo... ibyo Patrick MAZIMPAKA arimo gukore i Kampala ari ibintu twita amashyamba. Ko rero, ubu bafashe ubutegetsi bahaho andi mashyaka kugira ngo berekane ko wenda bakunda demokarasi nkagira ngo mbwire abatwumva ko F.P.R nifata ubutegetsi, ishyamba rizajya muri iyo Guverinoma rizantangeho umugabo aho nzaba ndi hose nje nzarishimira nzi ko bidashoboka, niba bakorera... umunyagitugu ni umuntu utagabana.

F.P.R rero Inkotanyi niba ishaka gufata ubutegetsi ku gitugu, ku ngufu, ku mbunda, ku isasu, ukazibaza rero ngo ukunda demokarasi uri ishyamba ngo izaguhaho ubanza amaso yawe azahera mu kirere. Nkagira ngo technician wacu KAMANZI adushyirireho umuzika ariko... mbasaba gukomeza kuba maso cyane cyane ingabo z'igihugu, cyane cyane abaturage bazishyigikiye hanyuma... nkaba nzi jye ko ku isi hose kandi... kugeza ubu ndumva nta muntu uravuguruza amateka yo ku isi ko iyo ingabo z'igihugu zishyize hamwe abaturage b'icyo gihugu bakazijya inyuma kabone n'icyo gihugu cyaba ari gito, kabone n'icyo cyaba gikennye ko iyo ntambara byanze bikunze abaturage bayitsinda kandi... nkavuga ko n'ubwo ntari umusirikare ko intambara ya kijyambere muri iki gihe irwanwa n'abasirikare, ikarwanwa n'abaturage bose bafatanyije. Nkemeza rero ko nta muntu wava hanze ngo atere igihugu, atere ingabo, atere abaturage afate ubutegetsi cyane cyane ko nta cyo abumaza igihe abaturage batamushyigikiye. Uwibaza rero ngo azafata ubutegetsi abaturage batamushyigikiye nta demokarasi abunyujijemo, demokarasi inyura ku matora itanyura kuri kalachnikov uwo muntu jye musabye ko azabaga akifasha.

(Umuzika).

- Orateur Janvier SALONGO, militaire du FPR capturé:

Narabishe? Kuko muzi yuko umusirikari icye ari ukwica ariko nta we nari nica.

- 1er Orateur non identifié:

Yee, abo baturage mubahitamo mute kureba abo mujyana n'abo mwica? Muhitamo mute abo mwica n'abo mujyana?

- Twe ba... barababaza.

- Babaza iki?

- Hum?

- Bababaza kwanza ama carte yabo y'intuza.

- y'amashyaka?

- Hum.

- Amashyaka cyangwa...

- 2ème Orateur non identifié:

identity card?

- SALONGO:

Hum.

- N'ay'amashyaka?

- 1er Orateur non identifié:

A political part?

- Hum.

- Uwo bica se ni uwuhe? Uwo basigarana ni uwuhe?

- Hari... hari nk'ababa nyine ba... bafite ama carte ya C.D.R.

- Abo ngabo ... (inaudible).

- Bari bo...ee... nuvuga neza baramwica.

- Avuga neza gute?

- Hariho nk'abavuga ngo... bamara kubafata, bakavuga ngo ntabwo bahemukira iki... intuza...

- ... (inaudible)

- Ha, ha!

- Icyama?

- icyama cyabo cya...

- ...(inaudible)

- Yii.

- Bagahita babica!

- Ubwo barabica. Ariko uvuze neza akavuga ko na we atazi i... icyo bapfa ko ari Abanyarwanda bose ba... bazira akarengane baramu... baramureka.

- Hanyuma se kuki mwahisemo Gikondo?

- I Gikondo njyewe nta n'ubwo nahazi. Twaje... mbese ubu twaje ari nko kunjyana gusa ntazi iyo njya.

- Iyo mugiyeye mu giturage mugenda mungana iki?

- Mu giturage... mu giturage twaje turi ipalato.

- Igizwe n'abantu bangahe ipalato?

- Mirongo itatu. Ariko rero palato zose ntabwo ari zimwe.

- Zitandukanye gute rero?

- Hariho izifite abenshi n'izifite bake.

- Hanyuma se ubwo nimuva... imigambi yanyu ni iyihe nyuma ya Rebero?
- Ni iyo kurwana tu.
- Kurwanira he? Kurwanira hehe?
- Kuja batakina.
- Kwatakinga he? ... (inaudible).
- Amakambi.
- ... (inaudible).
- Amakambi.
- Amakambi?
- Hum.
- Ni ayahe? Baba bavuga ngo ni ayahe? Amakambi muza... muzatakinga vuba ni he... ni ayahe?
- Erega nkatwe abasirikari bato ntabwo tubimenya! Dore nk'iriya y'imbere ya Rebero twari twayatakinze ejobundi baraturasa tuvayo.
- Bishe bangahe?
- Ntabwo ari twe twari twagiyeyo.

- Ni amakambi y'abaki? Y'aba...y'abasirikari?

- Hum.

- Imbere ya Re... ya Rebero se irahari?

- Hum.

- Ntabwo wagiye kwataka muri... mu... mu... mu ba G.P?

- Yewe, nari mpari.

- Abantu bapfuye banyu ni bangahe?

- Ni benshi cyane.

- Benshi cyane ubwo ni ukuvuga bangahe?

- Hum?

- Tanga umubare?

- Urareba nk'umu... ha... hariho nk'abo bajyana barwaye bababaye bagerayo bagapfa. Urumva rero ntabwo nabamenya! A...

- Ubu se muri kurwanirira iki? Murarwanirira iki?

- Twumva bavuga ngo ni ukurwanirira u Rwanda.

R0164703

- Abo mwica se si Abanyarwanda?
- Ah! Nanjye ibyo ntabwo mbizi kabisa ni ibindenze.
- Upfa kurwana gusa utazi icyo urwaniye, ubona ari ibikurenze?
- Hum? Njyewe? None se umusirikari ate... arategekwa.
- Ubu se bababwiye ko nimutsinda bizagenda gute? Bazabahemba iki?
- Nta cyo baratubwira iki... ikintu cyo twari tuzi, twari tuzi buriya by'imishyikirano nibiramuka bi...binyuzemo, iby'imishyirano... shyikirano bikome... bishobotse ko nk'abazava mu ngabo bazajya babaha icyo kubabeshaho kugi... kuko bavuye mu ngabo. Naho ibyo kwi... ibihembo tuzabona turamutse ngo dutsinze nta byo nzi.
- None se wabwira iki abandi ba... izindi Nkotanyi ziri ku i Rebero, ziri muri C.N.D n'izindi zose ziri hirya no hino wa... wababwira iki? U...u... isomo wabaha ni irihe? Bakomeze barwane kugeza igihe bazatsindira cyangwa barekere aho?
- icyanjye nababwira ni uko bakumvikana kuko bose ari Abanyarwanda kuko banarwana urebye bapfa ubusa. None mu gihe bapfa ubusa rero bagomba kwihuza bakareka imvuru, guteza imvururu mu Rwanda.
- Bon, wavuze ko mufite amakoyi atanu ku i Rebero, ku i Rebero, ayo makoyi yose yose ategekwa n'Umumajoro umwe. Ni byo? Buri koyi riga...tegekwa n'umu... n'umwofisa u... ufite ipeti rihe?
- Nakubwiye ko hariho ikoyi itegekwa na Majoro, hakabaho itegekwa na kapiteni.

- **2ème Orateur non identifié :**

Naho izindi?

- Ni ... ni abo bazitegeka.

- **1er Orateur non identifié:**

Ama... amamoruta yanyu? Mortiers? Murasa... mura...mura...u...u...zirasa he? Zirasa he ubu ngubu? Iyo murashe murasa... mushaka kurasa hehe? Muba mushaka kugira ngo... objectif yanyu ni iyihe?

- Urareba nka... nka difensi itu...itu... iturashe natwe ni yo turasa.

- Ntabwo mufite ahantu murasa muti tugiye kurasa hariya hantu, iriya nzu cyangwa iki? Ahantu mushaka kurasa ni hehe ubu ngubu na za mortiers zanyu?

- Ubundi aho nabonye barasa ejobundi ni hariya hakurya kuri kariya gasozi k'imbere y'i Rebero.

- **2ème orateur non identifié :**

Hariya aho bakuvanye?

- Aho... ha! ha!

- **1er Orateur non identifié:**

Hano hariho abasirikari bacu? I Nyanza?

- ... (inaudible).

- Noneho reka tukubaze wafashwe ute?

- Njyewe nafashwe bansize mu ipozisiyo ngo ngende itaza kuba... kubavanuya.

- Kuba?

- Ku... kuringirira, kubingirira.

- ... (inaudible).

- Hum. Noneho bo rero bagiye baransiga barigendera.

- **2ème Orateur non identifié:**

Urumva se batakugiriye nabi?

- Nanjye ni byo... na... nashyi... naketse ibyo babigiriye nanjye biranyobera.

- **1er Orateur non identifié:**

Bavugaga ko bagiye he?

- Hum? Basubiyeyo.

- Hehe?

- I Rebero.

- Ubu ni ho bari urabyizeye, urabyemeza?

- Ntabwo nabyemeza kuko bantaye. Nanjye ntabwo nabemeza kuko bantaye, sinamenye inzira banyuzemo, kandi u Rwanda nta rwo nari nzi ngo wenda ndigezayo.

- Ubu se umaze igihe kingana iki ugeze ino aha mu Rwanda?
- Njyewe?
- Hii.
- Kuva natangira igisirikari.
- Watangiriye muri C.N.D?
- Ha! Ha! Mbese...
- ...muri CND wavuze ko warwanye mu Mutara, ...
- ... (inaudible).
- noneho uza no muri C.N.D, donc igihe bazaga ubwa mbere, ubwa mbere na mbere bageze mu Rwanda, mu... muri C.N.D wari urimo. Aho ngaho ni ho u... u... icyo gihe muri C.N.D mwajyaga musohoka mukajya hanze kureba... kureba umujyi?
- Hum.
- None se kuki uvuga ngo umujyi ntaho uwuzi?
- Umujyi, urebye nk'aho twajyaga njyewe aho nagiye najyaga ku Mulindi ubundi nkajya hariya intuza... hum, hariya ku... hari abazungu ni he? Hariya mu biti byinshi.
- Mu Kiyovu?

- Mu Kiyovu. Ni aho nageze kuri Ambasade y'aba... y'aba TZ.

- Y'Abatanzaniya?

- Hum.

- None se ubu... ubu ngubu ubutaha muzakora iki? Wu... wumva bavu... abashefu banyu bababwira ko muzakora iki muvuye Rebero?

- Tuvuye Rebero? Ni ukwatakinga n'ubundi. Mbese ba... bo bara... bara... barategereza bariya b'inyuma yabo kugira go baze.

- Hanyuma se kuki mwishe Umukuru w'igihugu?

- Njye ibyo ntabwo mbizi.

- Bavuga ko ari ba nde bamwishe?

- Hum?

- Mwanwiciye iki?

- Numva ko... njyewe n'ibyo numvise nabyumvise kuri radiyo ubundi n'aba... n'abakuru bacu niba ari bo... imipangu ari bo ba... bamwishe ariko ntabwo mbizi kabisa. Ariko numva yuko yaguye ku kibuga cy'indege.

- Bo se bavuga yuko ba... ba... ubutaha bazica ba nde? Hum?

- Ariko se nkawe uri umukuru w'i... w'i... tuvuge uyoboye compagnie runaka waza kumbwira njyewe soldat wo mu ntuzza... wo mu koyi yawe?
- Ariko se ubwo ntibaba babatungiyeye agatoki ngo umuntu naka uyu n'uyu nimumubona mumwice?
- Mwebwe barabafata bakaba... bakababwira bati tugiye ku misheni runaka. Ubwo mukagenda a... i... i... iyo... iyo misiyo akakubwira ati tugiye ku mis... ku misiyo aha n'aha. Ubwo rero mukagenda ntimuba muzi icyo gukora. Mwagerayo hakaba aho ubwo babatakinze ubwo mukarasana.
- Hanyuma rero utubwiye ko waje nyine hariya muri C.N.D ari... nawe wari urimo. Ngo kenshi na kenshi mukaba mwarajyaga ku Mulindi cyangwa se ukaba warageze mu Kiyovu hariya kuri Ambassade y'Abanyatanzaniya. Aho ku Mulindi mwarahageraga mukagaruka mute?
- Twebwe tujya kugaruka MINUAR yabanzaga yabara abasirikare bagiyeye. Ikareba n'ibyo... n'ibyo... tuvana ku Mulindi. Ubwo tukurira imodoka tukaza.
- Kuki se yababaraga kandi mwari muzi ko uko mugiyeye mugomba kugaruka uko nguko?
- Yatinyaga ko twashyiramo abandi.
- Mwari mufite iyo migambi se?
- Hum?
- Mwari mufite iyo migambi yo gushyiramo abandi, iyo mipango yo gushyiramo abandi?
- Biragomba.

- Mwashyizemo abangana iki noneho?
- Hum? Harimwo abo twari twazanye tugeze ku ku... ku ntuzza kuri bariyeri yanyu babasubiza yo.
Ni abo nzi.
- Ubu se imbunda mukoresha ni izanyu gusa, cyangwa hari n'abandi bagenda bazibaha?
- Ni izacu gusa. N'izanyu twe mbese n'abasirikare bato.
- Nta kindi gihugu cyangwa ibindi bihugu bibafasha bibaha support?
- Nta byo... icyo... ibyo numva muri Radiyo Rwanda bavuga ni nka... ni nka Yuganda. Ariko Yuganda na yo nta cyizere mbifiteho ko hari icyo iduha.
- Nta... mbunda se z'abazungu mufite mukoresha? Ubundi wowe witwa nde?
- Nitwa SALONGO Janvier.
- Ukomoka hehe?
- Muri Zayire.
- Zayire ya he se?
- I Goma.
- Uri Umuzayiruwa se?

- Ha! Ndi impunzi nari narahungiyeye muri Zayire.
- Ubundi se wari uvuye... iwanyu ni he kavukire?
- Ni i Gisenyi. Nako ...
- Hum?
- Ni Ruhengeri.
- Ruhengeri yihe? Hum?
- Numva ngo ni muri Komine Mukingo ariko nje nabaga ntaranagerayo.
- Ubu se ufite nk'imyaka ingahe?
- Makumyabiri.
- Wize amashuri angana iki?
- Atandatu a...a...atandatu mato. Ubundi nari ngeze mu mwaka wa mbere mpita nza.
- Uwa mbere secondaire? Hehe? Muri Instigo?
- Hum?
- Hehe?

- Hariya kuri Goma.

- Kuri Goma he? Mu rihe shuri?

- Ndaha...

- **Orateur non identifié:**

Hamubwire. Turahazi.

- Hum?

- Oya, nta... urabeshya wowe irindi shuli ririho... ririho Instigo riri iruhande ryaho ni irihe? Rytwa ngo iki?

- Mu mpande ya Instigo.

- Hum.

- Ni ho kuri... Saint Esprit ni ho nigaga.

- ...(inaudible) kuri Mwanga se?

- Yee, hariho Mwanga, hariho n'ariya mashuri y'Abadventiste.

- Oya, weho wize he?

- **2è Orateur non identifié:**

Ni... ni Mwanga? Ni Maendeleo? Ni...(inaudible) na...

- **SALONGO:**

Hariya kuri Saint Esprit.

- **1er Orateur non identifié:**

Ntabwo ari kuri Faradja?

- ... (inaudible).

- Ubu se, ni ko ingabo zanyu ziri mu gihugu ubu zigeze ku wuhe mubare?

- Ingabo zacu?

- Nyuma ya bariya magana atandatu baje muri C.N.D.

- Hum.

- Abandi biyongereyeho?

- Nk'abari i Kigali?

- Ee.

- Ubundi ba... bahora biyongera ntabwo namenya umubare wabo.

- Banyura he se?

- Baza direct.

- Ntiwatubwira ibirindiro banyuraho ku...ko ubona baza direct?
- Hari nk'abaje mu bo nzi bo banyuze hariya kuri camp Kami.
- Bari nka bangahe?
- Compagnies eshanu.
- Zose ziri mu muji cyangwa zigiyeye ziri no mu zindi... up-camping?
- Ziri... ziri mu muji.
- Gusa?
- Hum.
- Uretse mu muji se wa hano i Kigali ahandi muteganya kuzajya ni he?
- Hum?
- Uretse hano mu muji wa Kigali, izindi préfectures muteganya kuzajyamo ni izihe?
- Sinzi hano batayo yasigaye inyuma ko yaba yara... yaratakinze ayandi maperefegitire.
- Yavugaga ko azaza ryari ayo mabatayo?
- Ubundi numva ko yabuze inzira.

- Ayiburira he?
- Hum? Araza agasanga ingabo z'u Rwanda za... zabateze.
- Kandi uvuga ko baza direct?
- Bariya barapasuwe baraza kabisa.
- None hano mu mujyi uretse Rebero ahandi muri ni he?
- Ni hariya kuri stade.
- Iyihe stade?
- Amahoro.
- Hari nka bangahe?
- (arakoroye) urebye nyewe nzi abo turi hamwe nka... nk'aba...nko mu... nk'aho bagiye babagaba, nje ntabwo nabimenya kabisa.
- Hanyuma se ...(inaudible) Ababiligi bo muri MINUAR urabazi, ura...babonye?
- Narababonye, twarabanaga.
- Mwabanaga he se?
- Hariya kuri C.N.D. Nk'igihe twajyaga gusohoka ni bo bagendaga imbere yacu. Hanyuma ee... abo

ngabo se... ubu ngubu se umuntu muri iyi ntambara turi kurwana n'iyi mwata...(inaudible) bo ntibaba bahari?

- Ntabo nzi kabisa.

- Nta bikoresho byabo se mugira?

- Ibikoresho byabo?

- Yee.

- Ubwo n'ubwo babigira icyo yaba ari siri y'abakuru ntabwo njye nabimenya.

- (arakoroye) Uyu muni... i Nyamirambo murahazi? I Nyamirambo urahazi?

- Ubundi...

- Hamwe mwavugaga ngo "songa mbere mpaka Nyamirambo".

- Ubundi nageze i Rebero banyereka nk'aho hakurya kuri camp Kigali n'ubundi ko ari ho Nyamirambo.

- Camp Kigali uza hano uzi aho ari ho? Wahabonye uri ku i Rebero cyangwa warahageze? Bavuga ngo Kigali... Camp Kigali bazayigira bate noneho?

- Hum?

- Camp Kigali bayivuzeho iki?

- Bavugaga ko ibarasa cyane ari nta wubura umu...ubura umutwe mu... mu myobo.
- Iyo turashe... iyo barashe abo... kuri Camp Kigali za bombe zibageraho cyangwa zi... zirarenga?
- Zibageraho kabisa. Hariho n'abana bacu baherutse gukomereka.
- Nta barapfa?
- ... (inaudible).
- Wowe uravuga ngo barakomeretse.
- Barapfa.
- Oya ndavuga... izo... izo bombe ziza zivuye muri Camp Kigali zo ntabwo ziba... ziba... za... zabishe ngo abantu bapfe? Abapfuye bangahe?
- Urebye nje twarahageze, tugera hariya i Rebero, duhera ko tumanuka epfo ku muhanda. Campany yacu nakubwiye ko... ko ari ho yari iri. Ha... tumaze kumanuka epfo ariko twahavuye nka pa... nka palato yacu yari ihasize abantu babiri, ariko bo bakomeretse ntabwo bari bapfuye. Ba... bazize ibyo bibombe bigwa aho nyine i Rebero.
- Mwe se ntimu... ntimurasa? Ntimurasa muri Camp Kigali?
- Ha! Ha! Ntabwo bararasamo.
- Mutegereje kuzarasa ryari?

- Hum? Niturasa cyane cyangwa se iriya batayo iri inyuma yaho iramutse yegereye.

- Ibatayo yihe?

- Ha... hari ibatayo yaturutse mu Mutara twumva irwanira inyuma yaho za Gasyata.

- Za Gatsata?

- Hum. Ni yo izaza ku...ku i Rebero?

- Hariya muri Camp Kigali.

- Ni yo izaza camp Kigali? Izanyura he?

- Iza... izazamuka Gasyata ...(inaudible)

- Mont Kigali?

- Ngira ngo.

- Ubu urumva iyo batayo... iyo mu Gatsata ni yo iza... izatakinga Camp Kigali?

- Hum.

- I... ingana iki? Iyo batayo imwe gusa? Imwe? Urabizi ko ari imwe?

- Ni ibatayo imwe numva ngo yanyuzeyo.

- Wabyumvise... ni nde wabikubwiye?

- Ee... twu... mbyumva abasirikare bacu babivuga.

(Indirimbo).

Fin de la Face B.